

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, félíven.
Előfizetési ár: egész évre 48 kor., félévre 24 kor.
Egyes szám ára egy korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium
ide keli küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Önfegyelmzés.

Minden egyes társadalmi alakulatnál, főképen annak létesítése alkalmával rendszerint kétféle vélekedés szokott ellentétbe kerülni egymással. Az egyik szerint a legelső teendő az volna, hogy alkossák meg a társas alakulat szabályzatát, amely aztán mint kötelező norma, irányítsa minden tag életét. A másik nézet hívei nem törőlnék sokat az elméleti megalapozással, hanem azt tartják lényegesnek, hogy mindenki, aki az illető csoporthoz vagy testülethez csatlakozik, szívvel-lélekkel maradjon hű a zászlóra írt gondolathoz és teljes erővel iparkodjék is azt diadalra juttatni. Ez az irányzat úgy vélekedik, hogy a megvalósítás eszközeit megtalálja az arravaló egyén, a módozatokat pedig majd meghozza az idő és a gyakorlat.

Kétségtelen, hogy mindkét irányzatnak megvan a maga előnye és hátránya; mindkettőnek vannak hatalmas alkotásai a történelem tanú-ága szerint. A keresztyénség letűnt tizenkilenc százada is mutat fel eredményeket, melyeket a jól megalapozott rendszer hozott létre pl. a római katolicizmusban, a pápaságban; s viszont ugyancsak ez a közel kétezer esztendő sok olyan bámulatos sikert tár a figyelmes szemlélő elé, amelyek soha sem történtek volna meg, ha a rideg szabály és merev szervezet mellett; akárhányszor ellenére nem érvényesült volna a lélek indításából tette kész egyéni akarat.

Am viszont, bármelyik álláspontot foglalja is el az ember, ha szinte egymással ellentétbe kerülnének is a kétféle elv harcosai, annyi tény, hogy mindegyik irányzat, még az is, amelyik a szervezet erősségét hangoztatja, megkívánja követőitől az önfegyelmzést.

Amikor ezt a szót leírom: önfegyelmzés, nem gondolok többre annál, hogy az egyes embernek legyen annyi akaratereje, amennyivel meg tudja valósítani egyéni életében az általa hangoztatott elveket. Ha pl. valaki azt hirdeti, hogy az alkohol ártalmas az emberi szervezetre és felhívja embertársait a szeszes italok élvezetének elhagyására, annak legyen annyi akaratereje, hogy maga ne üritesse a boros poharakat; vagy p. o. aki a felebaráti szeretetet hangoztatja és az emberek

között való békességet sürgeti, abban legyen legalább is annyi erő, hogy ne legyen haragban a rokonságával és ne pörölgjön a szomszédjával minden apróságért.

Amily csekélységnek látszik ez, éppoly jelentős, amint a parányi csira is jelentéktelen valami, mégsem lesz nélküle terebélyes tölgy. Nem lehet egészséges társadalom, erős állam ott, ahol a tagok, a polgárok csak vallják, csak követelik az erkölcsi elveket, de azokat magukra alkalmazni egyáltalán nem akarják, vagy nem képesek. Sok hibával és bünnel terhelt volt a háborús és háború előtti társadalmunk s fogyatkozásai között nem utolsó volt az, hogy a szép ígéretek, nemes elhatározások, nagyhangú felbuzdulások mellett és után csak elvétve találtunk olyan embert, aki magán kezdte el azt, amit embertársaitól megvárt, maga szolgált vezető mintaképül ott, ahol a közjólétet elő kellett segíteni.

Az ilyen önfegyelmző emberek, akik magukon annyira tudnak uralkodni, hogy egész életüket szabályozni képesek, ezek azok, akik a szent cél érdekében megtagadják önmagukat. Ilyen emberek az igazi példaképek és nekünk példákra van szükségünk. Nem történelmi példákra, melyek lelkesítenek, hanem élő emberekre, akik erkölcsi jellemükkel, erős elszántsággal, eredményes tettek sorozatával kényszerítsenek bennünket a követésre, a munkára, a feddhetetlenségre.

A példakép azonban magában véve nem sok. Hiába mondja a kontár, hogy az ő munkájának mintája Munkácsy remeke, ha ő érthetetlen színvegyületet mázolt a maga vásznára. Hiába mondja a keresztyén, hogy az ő eszménye a világmegváltó Krisztus és az általa hirdett Isten-országa, hogy ha a Krisztus követésében az első lépés megtételére is erőtelen, mert tehetetlen. Kinek-kinek magának kell felelni magáért, úgy azonban, hogy tudatában legyen annak, hogy az ő egyéni világnézete, gondolkozásmódja és cselekedetei nem az ő egyéni ügye c-upán, hanem egy paránya bár, de integrans alkotó része az egyetemes erkölcsi világnak. Mert amiképen az egészséges ember megérzi a bőrén a legkisebb tűszúrást, avagy karcot is, épúgy az egyetemes társadalom is nyer értékében önfegyelmző tagjainak minden egyes cselekedete által.

De bármennyire helyesnek és úgy magára, mint az egyetemesre áldásosan gyümölcsözőnek tartsa is igen sok ember az önfegyelmest, mivel annak elkezdése kényelmetlennek, a könnyelműek láttára pedig kellemetlennek, sőt hátrányosnak látszik, sokan úgy gondolják, hogy majd elkezdik az önfegyelmest, ha a többi ember elkezd, vagy ha már egyszer ők elkezdtek, kezdjék el mások is. — Ez az a pont, ahol nagyon sok mindenki megtörik és az önzés martaléka lesz. —

Jézus feltámadása után egy alkalommal megjelent tanítványai előtt a Tibériás tengerénél (János 21) és miután Péter háromszor kinyilatkoztatta, hogy szereti az Urat, monda neki Jézus: „Bizony, bizony mondom neked, amikor ifjabb valál, felövezéd magadat és oda mégy vala, ahová akarád; mikor pedig megöregszel, kinyújtod a kezedet és más övez fel téged és oda visz, ahová nem akarod. Ezt pedig azért monda, hogy jelentsemilyen halállal dicsőíti majd meg az Istent. És ezt mondván, szóla neki: Kövess engem! Péter pedig megfordulván, látja, hogy követi az a tanítvány, akit szeret vala Jézus, aki nyugodott is ama vacsora közben az ő kebelén és monda: Uram! ki az, aki elárul téged? Ezt látván Péter, monda Jézusnak: Uram, ez pedig mint leszen? Monda neki Jézus: Ha akarom, hogy ő megmaradjon, amíg eljövök, mi közöd hozzá? Te kövess engem!” (18—22. v.)

Érezze minden keresztyén ember, aki az önfegyelmest gondolatára eljutott, hogy neki többé semmi köze ahhoz, hogy emberlársának mint leszen sora, előtte csak egy kötelesség van, amit az Úr mondott: „Te kövess engem!”

E. K.

Tárca

Magyarország és a román fejedelemségek Kálvin levelezéseiben.

(Folyt. és vége.)

Moiban 1552-ben (márc. 24.) a következőket írta Kálvinnak: „Magyarország most vészes küzdelemben van. Eme Helenáért a zsarnok török s több mások versengenek. Megölték a barátot (Fráter Györgyöt), aki választott püspök és bibornok volt, hogy így minél inkább megszilárduljon az Antikrisztus országa. Ez elveszvé, választatott más és a hydrának más feje nőtt. De Isten hosszútűrő. Nekem egyedüli vigasztalásom az, hogy Magyarország már annyira át van hatva az erény ismeretétől (az evangéliomtól), hogy az köröskörül a törököket is majd magával fogja ragadni“. (Hiábavaló reménység!)

Melanchton 1552 okt. 1-én írja Kálvinnak: „Pannóniában 3 török basa van s ezeknek két serege. Újlag elfoglaltak néhány nevezetes várost (Veszprémet és másokat) s tönkretették és lemészárolták Ferdinánd seregét. Most ment Ausztriába Szász Móric fejedelem, hogy a sereget a török ellen vezesse.“ (A csata Szegednél történt.)

Hedio írja Kálvinnak 1546 február 8. „Bizonyosnak mondják, hogy Wittenbergben követek vannak Magyarországból, akik papokat kérnek a töröktől a korábbi években elfoglalt országrészekbe. A magasságos jobbjának mily változása ez! És vajjon annak, aki a kövekből is Ábrahám fiait csinálhat, lehetetlen lenne a törököket a hit engedelmisségére vinni?!“ Ilyen vérmes reményeket ápolnak a jó reformátorok. Ez nyilatkozik meg Farelnek 1556 ápril 10-én írt levelében is, amely a reformáció terjedésére vet világot: „Nagyobb és bölcsebb — úgymond — a császárnál a Krisztus, akivel szemben semmi tanács és semmi hatalom nem ér semmit. Ő halad az ő munkájában mindenek akarata ellenére nemcsak Germaniában, hanem — amint Mainzban (de Moguntino) híresztelik — Magyarországon is magában a vad török alatt nyögő Budában és az erdélyiek között (apud Transylvanos), akikről néhány évvel ezelőtt írt hozzám Myconius (Osvald). Mondják, hogy Románia (Valachia) is elfogadta az evangéliomot s nem tiltják azt hirdetni a török basák. Sőt az még Konstantinápolyban is terjed. Amely követek u. i. odamentek, nem tudom, magya o'k-e vagy mások, azt hozták hírül, hogy ott szabad az evangéliomot hirdetni, az úrvacsorát kiszolgáltatni, amelyben ott létük alatt ők is részesültek“. Valóban, nem alap nélkül írta Farel, hogy az evangélium Romániában is terjedt. Mert, mint tudjuk, Havasalföldön *Benkner* János és *Hirschel* Lukács pártfogása alatt, főként a brassói *Wagner* Bálint és a tergevestei *Koresi* buzgólkodtak a reformáció érdekében. Kátét szerkesztettek, énekeskönyvet adtak ki román nyelven. Lefordították a négy evangéliomot s azokhoz magyarizációkat fűztek. Erdélyben 1566-ban Nagyszébenben zsinat rendelte el, hogy a román papok fogadják el a reformációt. Moldvában *Basilik Herakli* vajda idejében történt némi mozgalom a reformáció mellett. E vajda maga Wittenbergben is járt és tanult. *Sommer* és *Schreiber Wolfgang* (pécsi eredetű) tettek uralma alatt némi kísérletet a görög keleti egyház és iskola reformálására, de a mozgalmat a körülmények csirájukban elfojtották. Annyi eredménye lett a reform kísérleteknek, hogy a román egyház jóformán átvette a kálvinista egyházszerkezetet s a szerint igyekezett autonómiáját kifejleszteni. Mindezekről bővebb tájékozódást szerezhetünk a következő művekből: Hunfalvy Pál története 1894 (a magyar tud. akadémia kiadása); Dr. Moldován Gergely: A magyarországi románok. 1913. és Dr. J. Lupas: Der Einfluss der Reformation auf die siebenbürgisch-rumänische Kirche im XVI. Jahrhundert. 1917.

Konstantinápolyban is tényleg hirdették az evangéliomot, de nem a törökök között, akiken mitsem fogott, hanem az ott rabságban sinlődő magyarok között. Egy reformátort névszerint is ismerünk, aki ott működött, nevezetesen *Szegedi Picus (Szarka) Ferencet*.

Ide jegyzem végül azokat a vigasztaló szavakat, melyeket Kálvin írt Farelnek Regensburgból, mikor látta, hogy a római kath. egyház és a protestánsok kibékülési kísérlete nem vezet sikerre. E szavak, habár más vonatkozásban, a mi szívünkhöz is szólnak: „Mit tegyünk tehát? — kérde Kálvin. Hívjuk — úgymond — segítségül az Isten szent nevét, és kérjük, hogy ezt a nagy és súlyos helyzetet, melyben mind az ő dicsősége, mind az angyaszentegyház üdve van, az az ő bölcsességével igazgassa és ebben a nehéz válságban mutassa meg, hogy semmi sem becsesebb előtte, mint az az égi bölcsesség, melyet nekünk az evangéliomban kijelentett és azok a lelkek, amelyeket az ő szent fiának vérével megváltott.... Ha ennek a mostani nyomorúságnak egész

menetét és sorozatát szorgalmasan megvizsgáljuk, úgy találjuk, hogy itt az embereknek sem tanácsa, sem segítsége nem használ; egyedül Isten az, aki csudalatos módon, minden reménységünkön felül fog a bajokból kivezetni".

S. Szabó József.

Iskola

Református tanítók konferenciája.

A debreczeni református iskolaszék fardhatatlan buzgóságú elnökének, Uray Sándor lelkésznek sikerült összehozni sok akadály leküzdésével az első tanítói konferenciát, melyet remélhetőleg nemsokára a többiek fognak követni. Folyó hó 23—24-én d. e. 9 órakor teljesen megtelt az egyház tanácsterme a tantestület tagjaival s az ügy iránt érdeklődőkkel, kik közt ott láttuk Márk Endre főispán-polgármester, egyh. főgondnokot, dr. Tankó Béla egyet. tanárt, Dr. Szabó Béla tanfelügyelőt, Veress István képezdei igazgatót stb., úgyszintén a konferencia tárgyainak megvitatásában résztvevőket. Mindkét nap rövid áhitattal kezdődött, melyet Uray Sándor lelkész és Nagy István hitoktató s. lelkész tartott s mindkét napon volt 3—3 előadás, melynek tárgyalása d. u. 1/22-ig kinyúlt a résztvevők lankadatlan érdeklődése közben. Csak röviden számolhatunk be ezekről.

Az első előadást Makay Lajos diakonissza lelkész tartotta volna, de megbetegedése miatt a konferencián nem vehetett részt. Így az ő tárgyát a vallásoktatás mai jelentőségéről Nagy István adta elő, rámutatva, hogy az igazi vallásoktatás nem tisztán tanok, vagy pusztán elméleti ismeretek közlése, hanem az élet átplántálása, tehát egyenes, meg nem alkuvó, lehetetlenséget nem ismerő, tettekre kész, tiszta keresztyén jellemek nevelése. — Dr. Mitrovics Gyula egyetemi tanár a tanító egyéniségét mutatta be. Annyi nehézség között, mely a tanító idealizmusát sárba tiporni igyekszik, érezze a tanító szüntelen, hogy neki mindenben a legjobbat kell adnia. Azokkal szemben, kik mindent az alkalmas módszertől várnak, a tanító egyénisége az, mely igazán nevel. — Mocsári László igazgató-tanító a fegyelmezésről tartott saját gyakorlati tapasztalatai alapján lendületes előadást. A fegyelmezés fontosságáról szólva, rámutatott annak különböző módjaira és eszközeire, ezek közt a legnagyobbra: arra a szeretetre, melynek a paedagogust mindenestül át kell hatnia, mely lehetővé tenné a durva eszközök száműzését az iskolából. Felvetette azt a gondolatot, hogy a gyengekétségűek kiegészítő iskolája mintájára célszerű lenne ilyen nagyobb városban a bűnöző gyermekek hathatósabb nevelése s a többiek megóvása végett, javító iskolát állítani fel.

A második nap első előadását ismét Nagy István tartotta a vasárnapi iskolákról. Ismertette, hogy annyi deig tartó idegenkedés és durva visszaütés után a

vallás ellen zúditott támadások láttatták be mindenkivel, hogy a vasárnapi iskolák bizonyultak az összes ismert módszerek közt alkalmasaknak arra, hogy általuk a gyermekek élő hitre nevelését minden körülmények közt biztosítsuk. A vasárnapi iskola arra törekszik, hogy a gyermeket az egyház aktív tagjává tegye. Ismertette annak módszerét a biblia és énektanításban, a vasárnapi iskolai tanítók nevelését stb., rámutatva, hogy komoly, élő hit nélkül vallást tanítani sehol és senkinek sem lehet. Mindenkinek öröme lehetett hallani, hogy Debreczenben is 50 önkéntes vasárnapi iskola tanító vezetése alatt gyermekek százai tanulják ismerni Krisztust. — Utána az énektanításról beszélt Szabó Vilma tanítónő mély tartalommal s igazi közvetlenséggel kimutatva a zene s ének szerepét a gyermeklélek fejlődésében, nem feledkezve meg ismertetni, miképpen lehetne annak hatását mind teljesebbé tenni.

A konferencia résztvevői sajnálattal vettek tudomást arról, hogy annak agilis létrehozója Uray lelkész második napon betegsége miatt nem vehetett részt, ami annyival érzékenyebb veszteség volt, mert az ő előadása lett volna hivatva a konferencia eredményeit is összegezni s rámutatni arra, micsoda a tanító teendője Isten országa érdekében. Így csak vázlatosan mutatott rá levelében a három legközelebbire: 1. A tanítói énekkar támogatása s minél életképebbé tétele. 2. Szülői értekezletek tartása minden igazgatói körzetben. 3. A tehetségesek iskolájának mielőbb való megszervezése, mely lehetővé tenné, hogy annyi genialis szegényorsú gyermek, kik anyagi szükségek miatt nem bírnak a kellő kiképzéshez hozzájutni, a társadalom segítségével annak a számára kiképeztetve az elsőkélyesedéstől s elkallódástól megmentessék. A konferencia mindezeket az előadó megvilágításában óhajtotta megismerni, azért a részletes megvitatást a legközelebbi alkalomra halasztotta. Vajha ez ne váratna magára sokáig! **K-a.**

Halottaink.

György Endréné szül. Tarczali Berta úrasasszony a folyó január hó 23-án este 8 órakor, életének 68. és boldog házassága 22. évében, három heti szenvedés után Szatmárnémetiben csendesen elhunyt. Földi maradványait ezen hónap 25-én vasárnap délután félnyolc órakor a társadalom őszinte nagy részvételével megnyilvánulása mellett helyezték siri nyugalomra. Fennkölt gondolkodású, nemes szívű, jótékony és áldozatkész nő volt, aki minden humanitárius intézmény támogatásában buzdító példaként világolt és azonos világnézetű férjének sok oldalú, jelentős munkálkodásában mint igaz hű feleség, cselekvőlegesen és állandóan eredményes segítő-társaként fáradozott. Bánathat borult özvegye, kesergő leánya, veje és unokája méltó gyászában mély részvétellel osztozkodunk és nekik vigasztalódást kívánunk. Áldás poraira!

Különfélék.

A debreczeni református kollégium egyetemi internátusában az 1919—20. iskolai év második felévére még vannak betöltetlen helyek. Az internátusban az ifjak lakást, fűtést, világítást kapnak évi 300, 400, 600, 800 és 900 koronaért. Az ugyanazon épületben levő konviktusi éttermekben reggeli, ebéd, vacsora évi díja: 600, 1000, 2000, 2400 korona. Mind az internátusban mind a konviktusban való felvételért közös kérvényt kell beadni folyó év február 10-ig a református kollégium egyetemi internátusának igazgatóságához, Debreczen, Kollégium. A kérvényekhez mellékelni kell: az eddigi tanulmányokról szóló bizonyítványt, orvosi- lelkészi bizonyítványt. Utóbbit arról, hogy az illető családapa hány gyermeket nevel azonkívül. Szegénységi bizonyítványt. (Egyetemi hallgató számára). A konviktusba felvett hallgatók kötelesek beszolgáltatni 5 kg. zsírt, 3 kg. canivaló szalonnát, 15 kg. száraz főzeléket, melyek akkori ára (maximális) a felvételi díjba beszámítatik. A debreczeni tudomány egyetemen a beiratkozások február 29-ig történnek.

Dávidhazy János debreczeni egyházmegyei esperest fájdalmas csapás érte azáltal, hogy férfi kora delén elhunyt Sándor fiának özvegye elhalálozott s így őt kiskorú unokája teljesen árva lett. Az érdemdús esperes gyászában igaz részvételt osztakozunk.

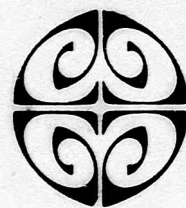
Protestáns testvériség. A nagykarolyi evangélikus egyház hivatalos lapja „A mi kis Sionunk” meleg szavakkal emlékezik meg arról, hogy Andó Ferenc okleveles református lelkész, aki egyike volt honvedtheológusainknak, a beteg evangélikus lekipásztor helyett kiségitőképen néhány ízben közmegelegedésre szolgált az evangélikus templomban. Hasonlóképpen Debreczenben is a betegeskedő evangélikus főesperes helyett nem egyszer teljesít szolgálatot református lekipásztor. Íme egységes szervezet hiánya mellett is mily gyönyörűen meg lehet valósítani a lenyegi unio eszméjét és gondolatát, hogyha megvan és munkálkodik bennünk és általunk a keresztyéni testvéri szeretet és egy szívvel és szájjal dicsérjük az Urat.

„Az üdv hadserege” néven évtizedek óta áldásos munkát teljesít Anglia és Amerika nagy gyárvárosáiban egy keresztyén felekezet, amely dogmatikailag nem különbözik az anglikán egyháztól, szervezetében azonban egészen katonai mintát vett alapul. Van generalisa és ettől lefele különböző rangú tisztjei. Külső hatásaival magához vonja a tömeget és annak a vallás iránt fogékony tagjai közül igen sokat vezetett már Krisztushoz, az elzülles szélére a becsületes, tisztességes élethez. Ez az angol szekta most, munkájának megalapozása és kibővítése vegett egy millió font sterling (békebeli értékben 24 millió korona) alapot óhajt összehozni közadakozásból. A gyűjtés iránt nagy az érdeklődés, úgy, hogy pl. Lloyd George angol miniszterelnök is kinyilatkoztatta Booth generalishoz küldött levelében, miszerint nem gondolja, hogy lenne Nagybritanniában egyetlen férfi vagy nő, aki megértvén „Az üdv hadserege” áldásos munkájának nagy horderejét, készséggel ne sietne adományával a jubiláris alap megteremtéséhez.

Az amerikai methodista egyház, amelynek Amerikában sok millió hívője van, elhatározta, hogy két missziót küld Európába az egyház jótékonyági akciójának előkészítésére. E missziók egyike kedden Budapestre érkezett és a miniszterelnök vezetésével bejárta Budapest nyomortanyáit. A bizottság négy tagja közül három püspök, egy hírlapíró.

Tudósok háborúja. A háborúban mindkét részen állottak olyan nemzetek, amelyek a tudományban vezető embereket, világhírű tudósokat mondhattak magukénak. A háború kitörésekor és folyamán aztán nem egyszer megtörtént, hogy az illető tudósok a maguk nacionalista érzelmeiktől is indítva, olyan nyilatkozatokat tettek, amelyek az ellenséges táborhoz tartozó nemzetek tudósának zokon estek. Itt is elmondhatjuk a klasszikussal: Intra muros peccatur et extra. A háború lezajlása után az entente tudósai Londonban és Párisban megvitatták a tudósok nemzetközi érintkezésének lehetőségét s arra a megállapodásra jutottak, hogy egyelőre lehetetlen a német tudósokkal való érintkezésük, épen ezért az összes régi nemzetközi tudományos egyesületek 1920 január elsején feloszlottak és helyükbe újjak léptek, amelyek a szövetséges nemzetek képviselőiből fognak állani s azokhoz azok a semlegesek is csatlakozhatnak, akik akarnak. — Ez az új alakulás Pasteser ama jellegzetes mondására támaszkodik: A tudománynak nincs hazája, de a tudósnak igen. De vajjon nem a tudósnak kell-e tudásával és műveltségével felemelkedni a keresztyéni megbocsátás magaslatára? Mt 23₂₋₃.

Cenzurat de Sublocotenentul HORIA.

**Református zsolttárok,
ímkönyvek és
theologiai művek**

**nagy választékban
állandóan kaphatók a**

MÉLIUSZ
KÖNYVKERESKEDÉS

**DEBRECZEN,
FERENCZ JÓZSEF-UT 26.**